

Tygodnik Gospodarczy PIE

9 czerwca 2022 r.

Rosyjska inwazja podbija ceny żywności na świecie

159,7 pkt.

osiągnął światowy indeks cen żywności po rozpoczęciu rosyjskiej agresji na Ukrainę

o 8-13 mln

może wzrosnąć liczba osób niedożywionych według FAO w latach 2022-2023

245 proc.

może wynieść inflacja w Sudanie w 2022 r. (r/r)

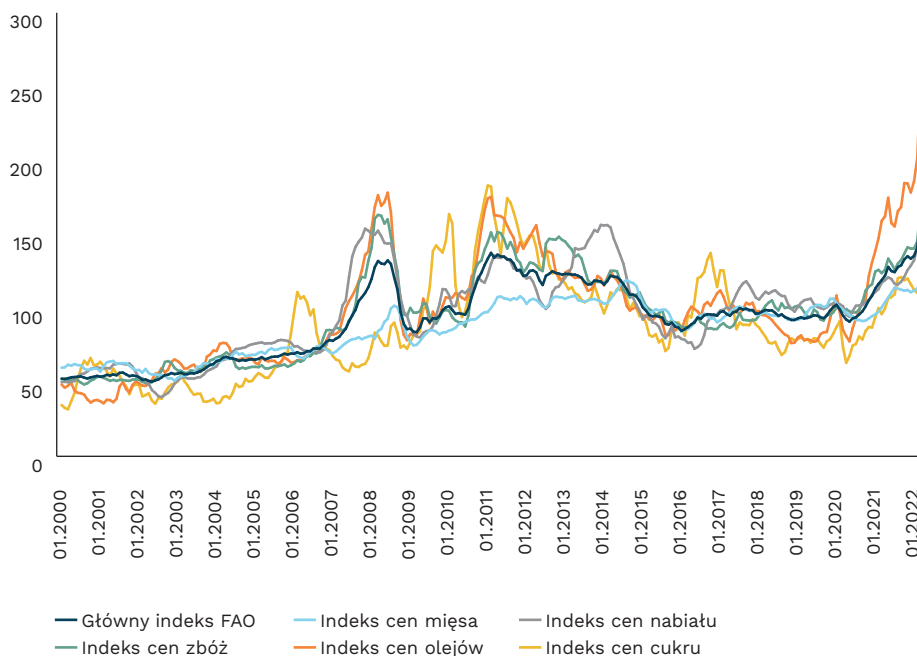
22-25 mln ton

zbóż i nasion oleistych jest zablokowane w magazynach w Ukrainie

► **Rosyjska agresja na Ukrainę zdestabilizowała światowe rynki żywnościowe i sprawiła, że w górę poszybowały ceny podstawowych produktów rolnych, które eksportowała Ukraina.** W marcu 2022 r. światowy indeks cen żywności wzrósł do poziomu 159,7 pkt., osiągając najwyższy pułap w historii i o 34 pkt. wyższy niż w 2021 r.¹ Najnowsze odczyty indeksu pokazują, że światowe ceny żywności pozostają rekordowo wysokie. Główny indeks FAO pomiędzy marcem i majem jedynie nieznacznie zmalał, osiągając wartość 157,4 pkt. (spadek o 2,3 pkt. podczas dwóch miesięcy). Rosyjska agresja na Ukrainę sprawiła, że znaczna część ukraińskiej produkcji rolnej tkwi w magazynach i portach nad Morzem Czarnym zablokowanych przez rosyjską armię. Szacuje się, że 22-25 mln ton zbóż i nasion oleistych czeka w magazynach na eksport².

► **Największy wzrost odnotował indeks cen olejów FAO, który po wybuchu rosyjskiej pełnoskalowej agresji osiągnął poziom 251,8 pkt., co oznacza, że był o 53 proc. wyższy niż średnio w 2021 r.** Odzwierciedla to duże znaczenie Ukrainy i Rosji w produkcji nasion oleistych i olejów. W kwietniu i maju indeks cen olejów uległ osłabieniu, ale nadal pozostaje wyraźnie powyżej poziomu z zeszłego roku. Od wybuchu rosyjskiej inwazji znacząco wzrósł także indeks cen zbóż, który wynosi obecnie 173,4 pkt., a więc o 32 proc. więcej niż średnio w 2021 r. Indeksy FAO obrazujące ceny towarów, w których produkcji Ukraina miała mniejszy udział (mięsa, nabiału, cukru) również wzrosły, jednak mniej znacząco.

Wykres 1. Indeksy cen żywności FAO w latach 2000-2022

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych FAO.

¹ <https://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/> [dostęp: 07.06.2022].

² <https://kyivindependent.com/news-feed/zelensky-ukraine-not-invited-to-russian-turkish-talks-on-grain-exports/> [dostęp: 07.06.2022].

► Według FAO, w latach 2022-2023 liczba osób niedożywionych może zwiększyć się o 8-13 mln w rezultacie wzrostu cen żywności wywołanych rosyjską agresją³. Rosnące ceny żywności na światowych rynkach napędzają inflację. Poza problemami z podażą żywności wywołanymi rosyjską agresją, na ceny żywności wpływają także ceny paliw i nawozów. Transport żywności i energia wykorzystywana do produkcji żywności są obecnie znacznie droższe niż przed pandemią. Wszystkie te czynniki sprawiają, że w kolejnych państwach inflacja osiąga poziomy sprzed kilku dekad. Będzie to najbardziej dotkliwe dla państw rozwijających się. Rozchwianie rynku żywności zwiększa także problemy państw, które już wcześniej borykały się z problemem hiperinflacji. Na przykład w Sudanie, który w 2022 r. importował z Ukrainy ponad 90 proc. pszenicy, Międzynarodowy Fundusz Walutowy prognozuje inflację na poziomie 245 proc. Z kolei w Turcji w maju inflacja wyniosła 73,5 proc., a więc najwięcej od 24 lat.

(JS)

Czy wyższe ceny żywności zmniejszą zjawisko jej marnowania?

40 proc.

konsumentów deklaruje, że będzie kupować tańsze artykuły spożywcze

► Jesteśmy świadkami zmiany zachowań zakupowych Polaków. Pandemia COVID-19 przyczyniła się do wzrostu atrakcyjności e-handlu, a obecnie wojna w Ukrainie i szybko rosnąca inflacja oraz narastająca niepewność co do przyszłych zdarzeń gospodarczych wpływają na zmianę struktury wydatków Polaków na żywność. **Ponad 40 proc. konsumentów deklaruje, że będzie kupować tańsze artykuły spożywcze⁴.**

76 proc.

konsumentów obawia się dalszych podwyżek cen żywności

► Aż **76 proc. konsumentów obawia się dalszych podwyżek cen żywności**. W efekcie głównym kryterium wyboru produktów spożywczych dla 41 proc. Polaków jest obecnie niska cena. Tymczasem jeszcze w październiku 2021 r. po najtańsze produkty sięgał co trzeci konsument. **W związku ze spadkiem nastrojów konsumenckich, nabywcy coraz rzadziej sięgają po polską i lokalną żywność**. Obecnie 30 proc. Polaków kieruje się przy wyborze żywności kryterium kraju pochodzenia produktów, a co piąty konsument zwraca uwagę na ich lokalne pochodzenie. Jest to spadek o 13 pkt. proc. w porównaniu z październikiem 2021 r., kiedy „lokalność produktu” była najważniejszym czynnikiem podczas zakupów. Są to zachowania niepokojące, świadczące o udzielaniu mniejszego wsparcia rodzimemu biznesowi⁵.

12 pkt. proc.

straciły kryteria eko i bio przy wyborze żywności

► **Na popularności tracą także trendy ekologiczne**. Obecnie maleje popularność produktów bezpiecznych dla zdrowia, ekologicznych czy organicznych, podczas gdy w ostatnich latach Polacy coraz bardziej dbali o zdrową i zbilansowaną dietę, a trendy eko wyraźnie zyskiwały na popularności. Wraz z pogorszeniem sytuacji ekonomicznej **w ostatnich 5 miesiącach takie kryteria, jak eko i bio straciły na popularności aż o 12 pkt. proc.⁶**

► Zmiany dotyczą również kategorii dań gotowych. W 2020 r. kategoria ta wzrosła tylko o 6 proc. r/r, gdyż zamknięci w domach ludzie byli zmuszeni do gotowania. W 2021 r.

³ https://www.fao.org/fileadmin/user_upload/faoweb/2022/Info-Note-Ukraine-Russian-Federation.pdf#page=25 [dostęp: 07.06.2022].

⁴ <https://poradnikhandlowca.com.pl/artykuly/najnowszy-raport-gfk-trendy-ekologiczne-traca-na-popularnosc/> [dostęp: 13.04.2022].

⁵ Tamże.

⁶ Tamże.

sprzedaż wzrosła o 12 proc. r/r, a w ostatnich 12 miesiącach (zakończonych w kwietniu 2022 r.) osiągnęła już 32,2 proc. w sklepach małego formatu, które są głównym miejscem zakupu tych produktów⁷. Do czasu pandemii COVID-19 największe zainteresowanie w kategorii dań gotowych budziła półka premium, w tym luksusowe sushi, które wprowadzały nawet dyskonty. **Obecnie sprzedaż dań gotowych rośnie częściowo kosztem drobnej gastronomii, gdyż klienci sięgają po tańsze dania ekonomiczne dostępne w sklepach.**

► Pogorszenie nastrojów konsumentów, wynikające z wysokich cen żywności, rosnących stóp procentowych, a także niepewności co do przyszłych zdarzeń gospodarczych, wywiera – jak pokazują nowe trendy w zakupach żywności – silną presję na dochód rozporządzalny polskich gospodarstw domowych. Sytuację tę warto wykorzystać dla podjęcia działań zmierzających do ograniczenia marnotrawstwa żywności oraz jego negatywnych skutków społecznych, środowiskowych i gospodarczych.

► **Rocznie marnowanych jest w naszym kraju niemal 4,8 mln ton żywności, a najwięcej, bo aż 60 proc. jedzenia trafia do śmieci prosto z naszych domów.** Następne w kolejności pod tym względem są: przetwórstwo i produkcja rolnicza (po ok. 15,5 proc.) oraz sklepy odpowiadające za 6,9 proc. marnowanej żywności⁸. To oznacza, że **poza regulacjami prawnymi, konieczne są edukacja i kampanie społeczne na temat racjonalnego planowania zakupów czy zasad właściwego przechowywania żywności.** Z badań wynika bowiem, że najczęstszymi powodami wyrzucania produktów spożywczych i komponentów żywności w gospodarstwach domowych są: zepsucie żywności (65,2 proc.), przeoczenie daty ważności (42,0 proc.), przygotowanie zbyt dużej ilości jedzenia (26,5 proc.), zakup zbyt dużej ilości żywności (22,2 proc.) oraz nieprzemysłane zakupy (19,7 proc.)⁹.

(UK-G)

Aż 1/3 wydatków klimatycznych UE nie wpływa na realizację celów klimatycznych

► W ramach budżetu 2014-2020 Unia Europejska zaraportowała spełnienie założonego celu i wydanie 20,1 proc. na działania związane z ochroną klimatu. Jednak według nowego raportu Europejskiego Trybunału Obrachunkowego (European Court of Auditors – ECA) liczby te są znacząco zawyżone, a sposób raportowania wydatków klimatycznych Komisji Europejskiej jest wadliwy. **Aż 72 mld EUR z 216 mld EUR zostało wydanych na działania niesprzyjające celom klimatycznym, co obniża faktyczny udział środków na ochronę klimatu do 13 proc. budżetu UE na lata 2014-2020¹⁰.**

► **Około połowy raportowanych przez UE wydatków klimatycznych związanych jest z funduszami wsparcia polityki rolnej. Nie miały one jednak przełożenia na spadek emisji**

⁷ <https://www.rp.pl/gastronomia/art36323581-apetyty-leniwych-warte-juz-ponad-miliard-zlotych> [dostęp: 18.05.2022].

⁸ Dane NIK przygotowane na podstawie: *Opracowanie systemu monitorowania marnowanej żywności i efektywnego programu racjonalizacji strat i ograniczania marnotrawstwa żywności (2018-2021)*, PROM, Warszawa.

⁹ https://ios.edu.pl/wp-content/uploads/2017/11/IOS_marnotrawstwo_zywnosci_INTERNET_2.pdf [dostęp: 08.06.2022].

¹⁰ ECA (2022), *Climate spending in the 2014-2020 EU budget Not as high as reported*, Luksembourg.

13 proc.

zamiast deklarowanych 20,1 proc. wydatków budżetu UE na lata 2014–2020 realnie wydanych było na cele klimatyczne według Europejskiego Trybunału Obrachunkowego

80 proc.

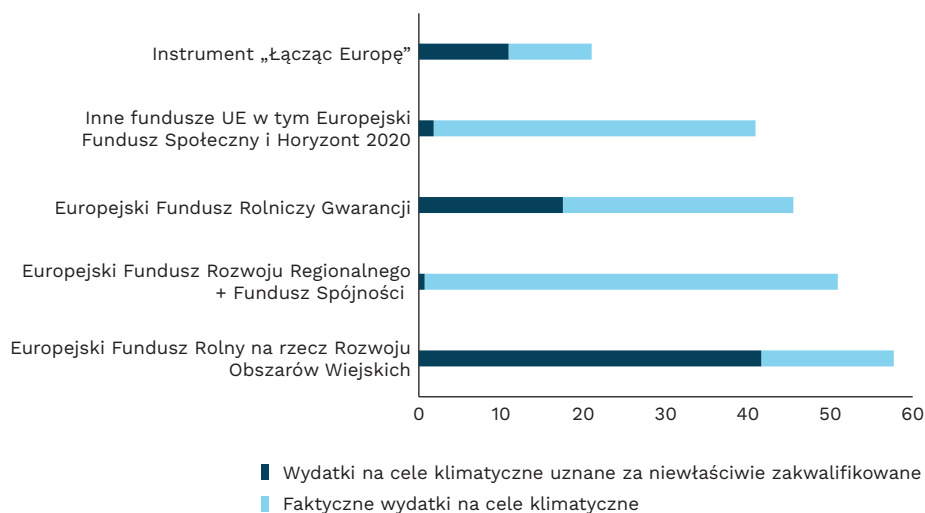
wydatków klimatycznych na rolnictwo w ramach budżetu UE na lata 2014–2020 zostało zakwestionowanych jako nieprzyczyniające się do ochrony klimatu

tylko o 0,4 proc.

spadły emisje z rolnictwa w 2020 r. w porównaniu do 2014 r.

UE-27 w rolnictwie w 2020 r. Emisje tego sektora wyniosły 382 mln ton CO₂ekw, co jest spadkiem zaledwie o 0,4 proc. w stosunku do 2014 r. Dla porównania, spadek emisji z zużycia energii w całej gospodarce UE-27 w tym samym okresie wyniósł ponad 14 proc., a w procesach przemysłowych i wykorzystaniu produktów¹¹ – 11,5 proc.¹².

Wykres 2. Wydatki na cele klimatyczne w podziale na fundusze UE w perspektywie budżetowej 2014–2020 (w mld EUR)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych ECA (2022).

► W większości krajów UE w okresie 2014–2020 emisje z rolnictwa wzrosły. Najwięcej na Cyprze (21,7 proc.), Węgrzech (11,6 proc.) i w Irlandii (10 proc.). Tylko dwaj najwięksi emitenci, Francja i Niemcy, którzy odpowiadają za 30 proc. unijnych emisji w tym sektorze znacząco zredukowali emisje CO₂: Francja o 7,3 proc. do 70 mln ton i Niemcy o 7,4 proc. do 56 mln ton¹³.

► Poza zbyt optymistyczną klasyfikacją wydatków (według audytu nawet 80 proc. wydatków na rolnictwo uznanych za sprzyjających ochronie klimatu nie powinno być tak ocenione) wskazywane są także inne błędy w sposobie raportowania KE. **Brakuje wspólnej metodologii w ramach różnych funduszy. Przekłada się to na sytuacje, w których bardzo podobne projekty dostają różne oceny wpływu na środowisko w zależności od źródła finansowania¹⁴.** Brak także spójności w wyborze danych – w przypadku większości funduszy brane są pod uwagę wydatki z planów lub deklaracji KE. Jedynie w Europejskim Funduszu Spójności do końcowych obliczeń użyto realnie poniesionych wydatków na rzecz podmiotów końcowych¹⁵.

¹¹ Sektor procesy przemysłowe i zużycie produktów odnosi się do gazów cieplarnianych podczas wszystkich rodzajów procesów przemysłowych poza bezpośrednim zużyciem energii podczas produkcji – to ujęte jest w sektorze energii.

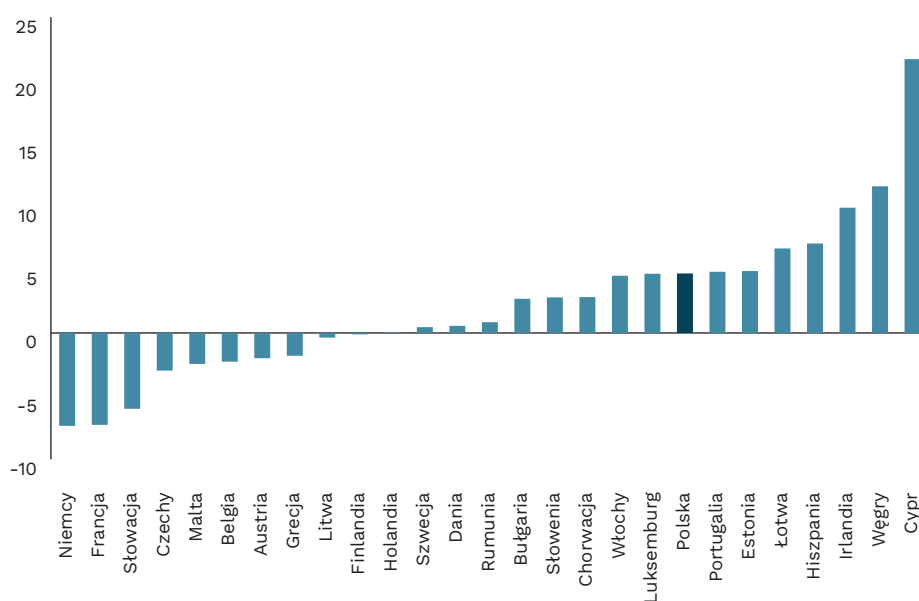
¹² Obliczenia własne PIE na podstawie danych Europejskiej Agencji Środowiska.

¹³ Opracowanie własne PIE na podstawie danych Europejskiej Agencji Środowiska.

¹⁴ Przykładem mogą być projekty dot. infrastruktury kolejowej oraz elektroenergetyki oceniane w inny sposób przez Instrument Łącząc Europę i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.

¹⁵ ECA (2022), *Climate spending in the 2014–2020 EU budget Not as high as reported*, Luksembourg.

Wykres 3. Zmiana poziomu rocznych emisji z rolnictwa między latami 2014 a 2020 w krajach UE-27 (w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Europejskiej Agencji Środowiska.

► **W perspektywie finansowej 2021-2027 Unia Europejska planuje podnieść wydatki na cele klimatyczne do 30 proc. budżetu. Pozostawia jednak tę samą metodologię ich rozliczania wprowadzając jedynie nieliczne poprawki.** Według autorów audytu, ciągle wiele kryteriów oceny wydatków jako zgodnych z realizacją celów klimatycznych nie posiada wystarczającego naukowego uzasadnienia. Podobne problemy zdiagnozowano także w innych dokumentach KE, w tym w kryteriach taksonomii. Może to stanowić zagrożenie dla realizacji celów klimatycznych i rzetelności oceny finansowania w kolejnych perspektywach finansowych¹⁶.

(AJ)

Rotacje pracowników napędzają podwyżki wynagrodzeń w strefie euro i USA

7 proc.

wynosi tempo wzrostu wynagrodzeń wśród osób zmieniających pracę w USA

5 proc.

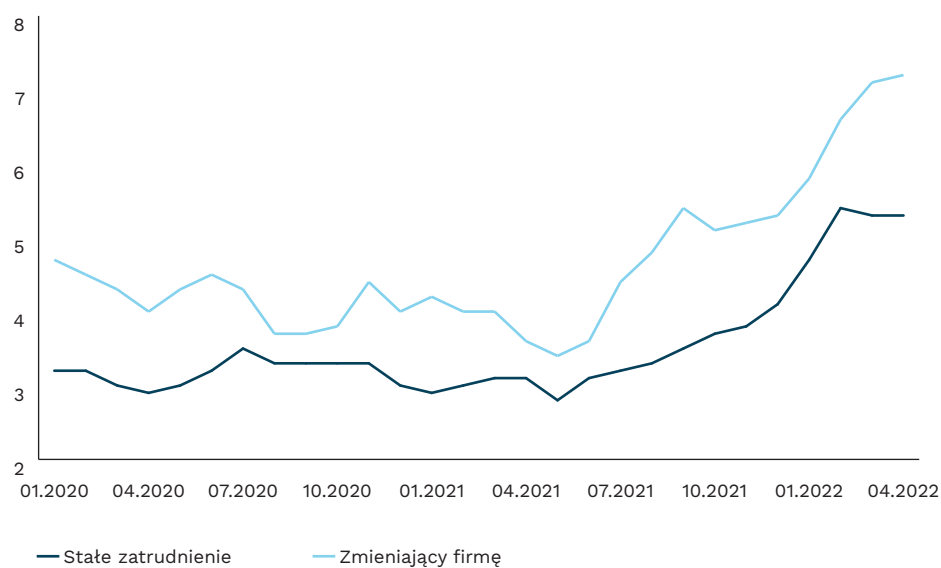
wynosi tempo wzrostu wynagrodzeń wśród osób pracujących w jednej firmie w USA

► **Płace rosną coraz szybciej w strefie euro i Stanach Zjednoczonych.** Tempo wzrostu w I kwartale 2022 r. było najwyższe podczas ostatnich 14 lat. Wzrost płac w strefie euro nadal jest stosunkowo skromny – wynosi 2,8 proc. rocznie. Niemniej tendencja jest rosnąca: bieżący wynik jest o ponad 1 pkt. proc. wyższy niż kwartał temu. Na koniec 2021 r. wynagrodzenia rosły zaledwie o 1,6 proc. W Stanach Zjednoczonych wzrost wynagrodzeń jest znacznie silniejszy – wyniósł kolejno 6 proc. i 4,5 proc w I kwartale 2022 r. oraz IV kwartale 2021 r.

¹⁶ Tamże.

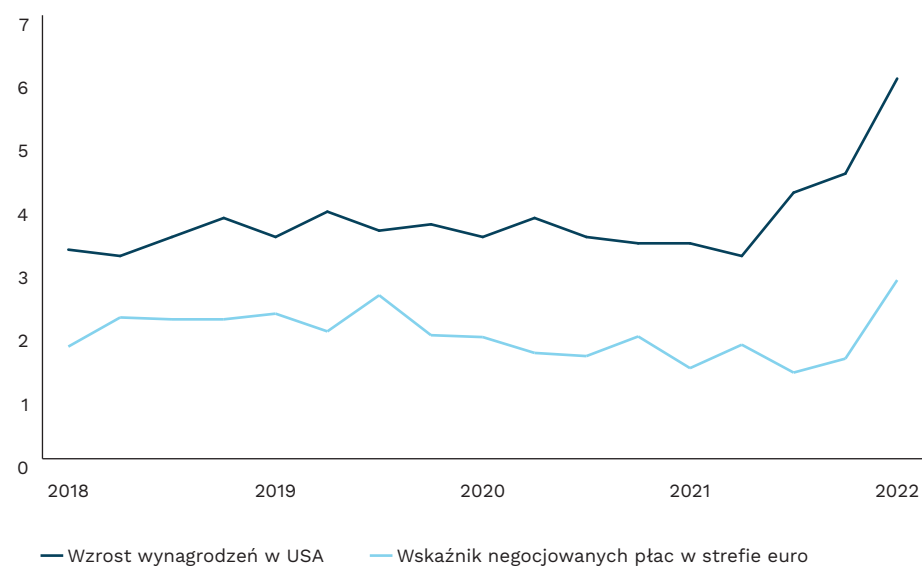
► **Amerykańskie dane wskazują, że podwyżki wynagrodzeń najczęściej związane są ze zmianami miejsc pracy.** Od połowy ubiegłego roku wzrost płac wśród osób zmieniających pracę jest wyższy niż 5 proc. rocznie, a w ostatnich miesiącach przekraczał 7 proc. Głównym powodem wzrostu liczby osób szukających nowej pracy jest inflacja. Pracownicy łatwiej uzyskują podwyżki płac przez zmianę miejsca zatrudnienia niż awans wewnątrz firmy, co obrazuje wykres 4. Gospodarka amerykańska funkcjonuje w warunkach niedoboru pracowników w związku ze spadkiem aktywności zawodowej po pandemii. Jednak liczba osób chętnych do pracy powoli powraca do poziomów sprzed COVID-19, co może w nie-dalekiej przyszłości ograniczyć presję płacową w Stanach Zjednoczonych.

Wykres 4. Wzrost wynagrodzeń osób zmieniających pracę oraz zatrudnionych w jednej firmie (w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Atlanta Fed.

Wykres 5. Wzrost wynagrodzeń r/r (w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Atlanta Fed, EBC.

► **Rotacje napędzają wzrost wynagrodzeń tylko w niektórych państwach strefy euro.**

Od ponad roku szacunki płac w niemieckiej gospodarce są systematycznie rewidowane w górę. Na koniec 2020 r. Bundesbank prognozował wzrost wynagrodzeń rządu 2 proc. r/r. Ostatnie prognozy wskazywały już 4 proc. W Niemczech obserwujemy niskie bezrobocie oraz niedobory pracowników podobne jak w USA. To jednak ewenement wśród państw UE.

► **Na południu Europy presję płacową ogranicza brak odbudowy zatrudnienia po pandemii.**

Stopy bezrobocia w Grecji czy Hiszpanii nadal są dwucyfrowe, we Włoszech zbliżone do 8 proc. To efekt ograniczonego ożywienia w turystyce oraz prawdopodobnie małej efektywności działań ratunkowych. Raport AIECE¹⁷ wskazuje, że 35 proc. europejskich think tanków uważa działania podjęte dla aktywizowania osób na rynku pracy za niedostateczne, dalsze 22 proc. za niezbyt istotne. Wciąż też obserwujemy niedostateczną liczbę miejsc pracy – prawie połowa europejskich instytutów wskazuje, że problem umów śmieciowych ma zauważalne znaczenie w ich macierzystych krajach.

(KB)

Polska kolej w obliczu wojny – niewykorzystany potencjał

o 14 proc.

wzrosła w marcu r/r praca przewozowa operujących na polskich torach przewoźników towarowych

► **O 14 proc. r/r wzrosła w marcu praca przewozowa operujących na polskich torach przewoźników towarowych.**

W kwietniu praca przewozowa spadła o 4 proc m/m, jednocześnie rosnąc o 15 proc. r/r. Przewozy towarowe w marcu i kwietniu liczone w mln tono-kilometrów były najwyższe dla tych miesięcy w ostatnich 10 latach. Jedną z przyczyn wzrostów jest wojna w Ukrainie, w wyniku której kraj ten pozbawiony jest możliwości eksportowania towarów drogą morską.

o 15 proc.

była wyższa w kwietniu r/r praca przewozowa kolei liczona w tono-kilometrach

► **Przed 24 lutego br. głównym szlakiem eksportu ukraińskich produktów (w tym zboża) była droga morską, w szczególności port w Odessie.**

Obecnie funkcjonują tylko 3 niewielkie porty położone nad Dunajem, przy granicy z Rumunią. Część portów jest okupowana przez siły rosyjskie, część zniszczona, natomiast kluczowy port w Odessie został zablokowany przez siły ukraińskie w celu uniemożliwienia desantu siłom wroga. Jednak nawet w momencie podpisania porozumienia o zakończeniu lub zawieszeniu działań zbrojnych, barierą dla handlu drogą morską pozostaną miny morskie rozlokowane na Morzu Czarnym. Ukraińscy eksporterzy zmuszeni są do poszukiwania szlaków transportowych przez granice lądowe z Polską, Słowacją i Rumunią.

66 proc.

ukraińskiego eksportu żywności w pierwszych dwóch miesiącach wojny opuściło kraj drogą kolejową

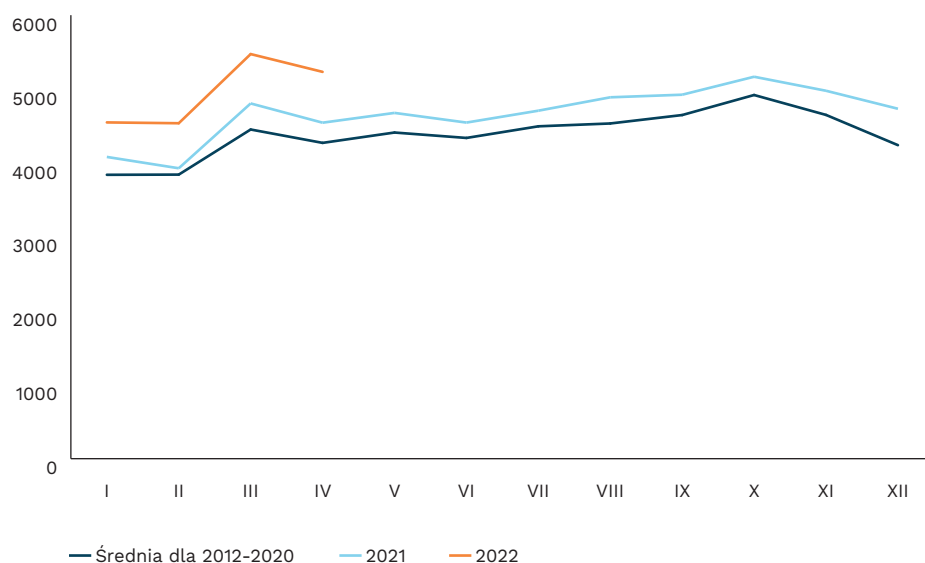
► **66 proc. ukraińskiego eksportu żywności w pierwszych dwóch miesiącach trwania wojny (marzec-kwiecień) opuściło granice kraju drogą kolejową, kolejne 24 proc. drogą morską z portów na Dunaju¹⁸, a tylko 9 proc. w pojazdach ciężarowych.**

Jednocześnie jednak wolumen eksportu był w marcu ok. 20-krotnie niższy niż w poprzednich miesiącach (330 tys. ton wobec 5-7 mln ton wcześniej). W kwietniu wielkość eksportu żywności wzrosła do 1,1 mln ton, w maju do 1,65 mln ton – nadal znacząco poniżej wolumenów sprzed wojny.

¹⁷ AIECE (2022), *General report*, <https://www.aiece.org/general-report> [dostęp: 08.06.2022].

¹⁸ Dane Ministerstwa Polityki Rolnej i Żywnościowej Ukrainy za: <https://mobile.twitter.com/UkrGrain/status/1526560487747784704/photo/1> [dostęp: 08.06.2022].

Wykres 6. Praca przewozowa kolei w Polsce (w mln tono-kilometrów)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Urzędu Transportu Kolejowego.

► **Lista barier na wykorzystywanych obecnie przez ukraińskich eksporterów szlakach kolejowych jest długa.** Obejmuje ona m.in.: konieczność przeładunku z wagonów szero-kotorowych na normalnotorowe, brak odpowiedniej infrastruktury kolejowo-portowej, niedobór specjalistów w terminalach przeładunkowych, portach i na przejściach granicznych, niewystarczająca przepustowość tras kolejowych. W efekcie kontenery z ukraińską żywnością czekają wiele dni zarówno na kolejowych przejściach granicznych z Polską (w maju było to średnio 16 dni¹⁹), jak i w polskich portach.

► **Stałą barierą w ruchu kolejowym pozostaje różnica w rozstawie torów.** Strona ukraińska już zapowiedziała działania w celu stopniowego przejścia kraju na identyczny jak w Polsce rozstaw szyn 1435 mm. Tego rodzaju zmiana będzie wymagała jednak wieloletnich inwestycji infrastrukturalnych. Możliwą opcją działania w krótszym terminie jest wykorzystanie technologii wózków ze zmiennym rozstawem kół, do których dokumentację i prawa patentowe od 2019 r. posiada PKP²⁰. Wyzwaniami na najbliższe miesiące dla polskich kolei będzie też usuwanie tzw. wąskich gardeł, czyli długich odcinków tras kolejowych bez możliwości mijanki nierzadko powstałych w wyniku źle zaplanowanych modernizacji tras kolejowych w ostatnich latach.

(JG)

¹⁹ Informacja za depeszą PAP z 12.05.2022 r.

²⁰ Informacje o technologii Polsuw: https://pl.wikipedia.org/wiki/Polsuw_Pozna%C5%84 [dostęp: 08.06.2022].

Gry mobilne zdominowały rynek

136 mld USD

będzie warty rynek gier mobilnych na koniec 2022 r.

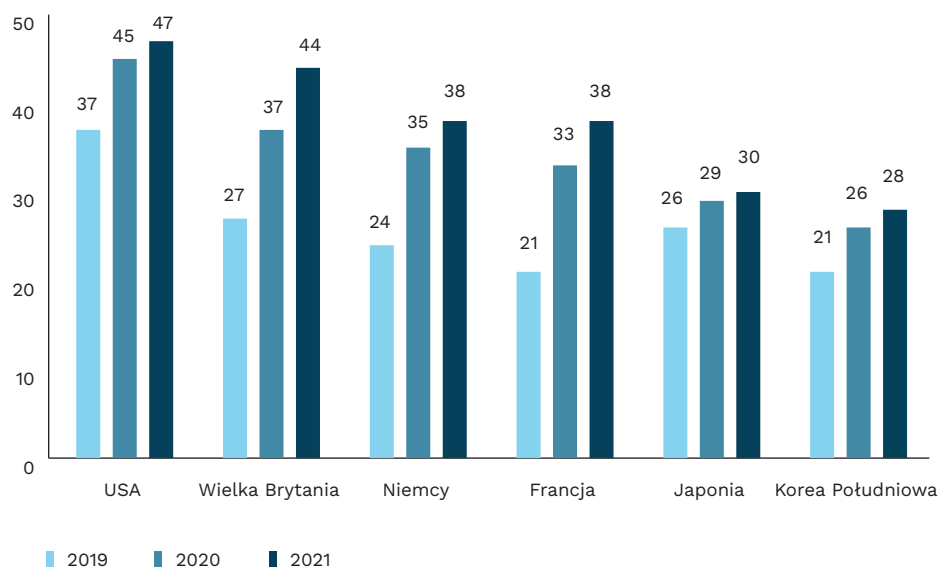
350 proc.

wynosi wzrost rynku gier mobilnych od 2014 r.

► **Rynek gier mobilnych²¹ jest więcej wart niż rynek gier na PC i Maca, konsoli oraz konsoli przenośnych razem wziętych.** Na koniec 2022 r. może być wart 136 mld USD. Dla porównania, rynek gier na konsole jest wart 42 mld USD; PC/Mac – 40 mld USD i konsol przenośnych – 4 mld USD. Dynamika wzrostu tego rynku jest również bardzo duża – od 2014 r. zanotowano wzrost o ponad 350 proc. Przewidywany skumulowany roczny wskaźnik wzrostu (CAGR) w okresie 2021–2026 to 12,3 proc. Za przyszłe wzrosty odpowiadać będą głównie rynki Azji i Pacyfiku. Wynika to z faktu, że Indie są jednym z najszybciej rozwijających się rynków smartfonów na świecie. Znaczna część tej aktywnej bazy użytkowników pochodzi z obszarów wiejskich Indii, na których gry mobilne wciąż zyskują na popularności.

► **Rynek gier mobilnych również dywersyfikuje się demograficznie.** Jeszcze w 2019 r. tylko 37 proc. kobiet grało w gry mobilne w USA, dwa lata później jest to już niemal połowa (47 proc.). W Europie wzrost popularności gier mobilnych wśród kobiet jest jeszcze mocniej zauważalny. Przykładowo, we Francji w 2019 r. 27 proc. kobiet korzystało z gier mobilnych i do 2021 r. liczba ta wzrosła o 17 pkt. proc. Zauważalna jest również tendencja do dywersyfikacji wiekowej i adresowania gier do coraz młodszych oraz coraz starszych osób. Średni udział Generacji Z w korzystaniu z gier mobilnych w niektórych europejskich krajach wzrósł o 94 proc. Jednocześnie, najszybciej rosnącą kohortą demograficzną na rynku gier jest pokolenie Baby boomers.

Wykres 7. Udział kobiet w grach mobilnych (w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Data.ai.

²¹ Opracowano na podstawie: Data.ai (*Gaming spotlight 2022 review*) oraz Mordor Intelligence [*Mobile Gaming Market – Growth Trends, COVID-19 Impact, and Forecasts (2022-2027)*].

► **W odróżnieniu od reszty sektora, większość gier mobilnych oferowana jest bezpłatnie.** Model finansowania producentów gier opiera się na dwóch filarach. Po pierwsze, na mikropłatnościach wewnątrz. Po drugie, na wyświetlaniu reklam graczom. Drugi model zyskuje na popularności i w USA odpowiada już za 42 proc. monetyzacji gier mobilnych. Dane pokazują, że większość użytkowników preferuje sytuację, w której wyświetlają im się reklamy, ale gra jest darmowa, niż sytuację, w której płacą za grę bez reklam. Jednocześnie 66 proc. graczy uważa, że śledzenie ich danych w celu targetowania reklam jest nieuzasadnione. 45 proc. popiera ostrzejsze środki kontroli nad targowanymi reklamami.

(KŁ)

Zaufanie do nauki w Polsce spada

23 proc.

osób w Polsce jest sceptycznie nastawionych wobec nauki

► Według najnowszego raportu 3M State of Science, 88% Polaków deklaruje, że ufa nauce, a 83% – że ufa naukowcom²². Autorzy zauważają jednak, że w porównaniu do 2020 r. spada percepcja nauki jako ważnego elementu codziennego życia prywatnego i społecznego. Faktycznie, odsetek osób, które są sceptycznie nastawione wobec nauki osiągnął najniższy wynik w czasie pandemii (lata 2020 i 2021), ale w tym roku wrócił do wcześniejszego poziomu i wynosi 23 proc.

52 proc.

wynosi odsetek ankietowanych, którzy jako powód sceptycyzmu wobec informacji naukowych wskazują trudność w określeniu, które źródła medialne są wiarygodne

► Autorzy wskazują także na najpopularniejsze powody społecznego sceptycyzmu antynaukowego. **Polacy wymieniają najczęściej: wpływ polityki w nauce, brak zdolności do zidentyfikowania mediów godnych zaufania (oba powody wskazało ponad 50 proc. badanych), brak zgody między naukowcami, realizowanie politycznej agendy przez media przekazujące informacje naukowe czy ciągłe zmiany w korpusie faktów naukowych.** Niestety, takie odpowiedzi mogą świadczyć o pewnym sukcesie ruchów antynaukowych i pseudo-sceptycznych. Badacze z nurtu filozofii nauki jako typowe cechy takich postaw wskazują m.in. tworzenie fałszywego wrażenia niezgody w środowisku naukowym czy przedstawianie procesu postępu naukowego jako brak faktów naukowych, jak również stałe oskarżanie naukowców o powiązania polityczne – to wszystko ma na celu wywołanie wątpliwości u ludzi niezwiązanych profesjonalnie z nauką²³.

► Na brak zaufania do naukowców nakładają się szersze zjawiska: sceptycyzm wobec mediów (jako pośredników między naukowcami a społeczeństwem) oraz polityków/rządów (jako instytucji wykorzystujących do pewnego stopnia wiedzę naukową). Potwierdzają to badania barometru zaufania Edelman, w których m.in. coraz więcej osób w różnych krajach świata deklaruje, że obawia się używania *fake news* przez różne podmioty²⁴. **Ankietowani z 28 państw w istotnej większości (ponad 60 proc.) obawiają się, że dziennikarze i liderzy polityczni oraz biznesowi ich umyślnie okłamują.** W porównaniu z tymi grupami, naukowcy cieszą się o wiele większym zaufaniem. Badacze zauważają negatywną korelację między poziomem zaufania w społeczeństwie a rozwarstwieniem dochodowym.

²² 3M (2022), *Badanie State of Science Index 2022*, <https://nauka3m.pl/> [dostęp: 07.06.2022].

²³ Hansson, S.O. (2017), *Science denial as a form of pseudoscience*, „Studies in History and Philosophy of Science”, No. 63.

²⁴ Edelman (2022), *Edelman Trust Barometer 2022 Global Report*, https://www.edelman.com/sites/g/files/aatuss191/files/2022-01/2022%20Edelman%20Trust%20Barometer%20FINAL_Jan25.pdf [dostęp: 07.06.2022].

► Warto zwrócić uwagę, że niedostatek zaufania do naukowców i informacji naukowej miał negatywne konsekwencje w pandemii. W naszym TG nr 52 z 30.12.2021 r.²⁵ podsumowaliśmy relatywny brak sukcesu programu szczepień przeciw COVID-19 w Polsce i wskazywaliśmy, na podstawie różnych badań opinii, że jednym z najważniejszych powodów niskiego odsetka zaszczepienia jest niski poziom społecznego zaufania. Jak widać na podstawie raportu 3M, problem ten w Polsce pogłębia się również w obszarze zaufania do naukowców, choć ci pozostają wciąż grupą cieszącą się relatywnie największym zaufaniem. **Jednak stosunkowo wysoki poziom osiągnięty w szczycie pandemii obecnie znów spadł do wcześniejszych rozmiarów, co oznacza, że jeśli Polska musiałaby zmierzyć się z kolejną falą pandemii, to może być trudno o społeczną akceptację środków przeciwdziałania jej, nawet jeśli będą one oparte na rzetelnej wiedzy naukowej.**

(Ł.B)

Autorzy: Łukasz Baszczak, Konrad Bochniarz, Jacek Grzeszak, Adam Juszcak, Urszula Kłosiewicz-Górecka, Krystian Łukasik, Jan Strzelecki.

²⁵ https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2021/12/Tygodnik-Gospodarczy-PIE_52-2021.pdf [dostęp: 08.06.2022].

Polski Instytut Ekonomiczny

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny *think tank* ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Jego obszary badawcze to przede wszystkim makroekonomia, energetyka i klimat, handel zagraniczny, foresight gospodarczy, gospodarka cyfrowa i ekonomia behawioralna. Instytut przygotowuje raporty, analizy i rekomendacje dotyczące kluczowych obszarów gospodarki oraz życia społecznego w Polsce, z uwzględnieniem sytuacji międzynarodowej.

Wydarzenia i dane przedstawione w niniejszej publikacji pochodzą i bazują na źródłach zewnętrznych, stąd nie gwarantujemy ich poprawności. Mogą one być ponadto niekompletne albo skrócone. Wszystkie opinie i prognozy wyrażone w niniejszej publikacji są wyrazem oceny ekspertów PIE w dniu ich publikacji i mogą ulec zmianie bez zapowiedzi. Niniejszy dokument jest jedynie materiałem informacyjnym do użytku odbiorcy.

